

SAMOKSZTAŁCENIE

Stermotorzysta żeglugi śródlądowej

Zawód stermotorzysty żeglugi śródlądowej wymaga posiadania patentu żeglarskiego i dotyczy osób prowadzących zawodowo małe statki w roli ich kierowników.

Według definicji ustawowej mały statek to statek, którego długość kadłuba jest mniejsza niż 20 m, a iloczyn długości, szerokości i zanurzenia nie przekracza 100 m³, z wyjątkiem:

- a) promów,
- b) statków przeznaczonych do przewozu więcej niż 12 pasażerów,
- c) holowników lub pchaczy,
- d) lodołamaczy,
- e) statków przeznaczonych lub używanych do wykonywania prac technicznych, utrzymania szlaków żeglugowych lub eksploatacji złóż kruszyw – niezależnie od długości ich kadłuba oraz iloczynu długości, szerokości i zanurzenia (Dz.U. 2024 poz. 395).

Powyższa definicja została wprowadzona przy zmianie Ustawy o żegludze śródlądowej w roku 2023. Wtedy też wprowadzono w miejsce jednego patentu stermotorzysty podział na:

- 1) patent młodszego stermotorzysty uprawniający do prowadzenia jednostek do 10. metrów długości oraz:
- 2) patent stermotorzysty uprawniający do prowadzenia wszystkich małych statków.

Wydane także Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 17 sierpnia 2023 r. w sprawie wykazu stanowisk na statkach, minimalnego składu załogi statków na śródlądowych drogach wodnych, przeprowadzania egzaminu i sposobu działania komisji egzaminacyjnych. Wprowadziło pewne zmiany w wymogach egzaminacyjnych, które są jednakowe dla kandydatów na obydwie wymienione patenty. Różnica dotyczy więc jedynie w liczby dni posiadanej praktyki pływania. Odpowiednio 90 i 360 dni.

Same wymogi egzaminacyjne poza zmianami redakcyjnymi oraz pewnymi uściśleniami nie zostały zmienione. Oto ich porównanie. Jednakowy kolor czcionki – te same wymogi.

A. Wymagana wiedza: (wymogi poprzednie)

1. Podstawowe wiadomości o rodzajach i budowie małych statków żeglugi śródlądowej. Materiały konstrukcyjne kadłuba, podstawowe elementy konstrukcyjne, parametry kadłuba, parametry statku.

2. Właściwości manewrowe małego statku, wybrane zagadnienia teorii prowadzenia statku. Wypór, wyporność, nośność, środek ciężkości i wyporu, pływalność i stateczność. Pędniki i ich rodzaje.

Zjawiska zachodzące wokół strefy ruchu statku – opływ kadłuba, ruch falowy, strumień zaśrubowy, prąd nadążający.

Wpływ akwenu i rozmieszczenia ładunku lub pasażerów na manewrowanie statkiem, zjawisko przyssawania, wpływ wiatru i prądu wody na statek i jego manewry.

3. Wyposażenie statku i jego kadłuba.

4. Ogólne wiadomości o drogach wodnych i budownictwie wodnym – zarys locji śródlądowej.

5. Ogólne wiadomości o silnikach spalinowych i mechanizmach pomocniczych; rodzaje silników stosowanych na statkach żeglugi śródlądowej, rola mechanizmów pomocniczych. Instalacje maszynowe i zbiorniki na małych statkach. Źródła energii.

6. Przepisy prawne

Przepisy żeglugowe – oznakowanie statków, znaki i sygnały optyczne i akustyczne, oznakowanie szlaku żeglownego – rodzaje i znaczenie znaków żeglugowych, oznakowanie przeszkód nawigacyjnych, budowli i urządzeń hydrotechnicznych oraz budowli i linii przesyłowych krzyżujących się z drogą wodną. Zasady prawa drogi. Dokumenty statkowe. Wypadki żeglugowe.

B. Wymagana wiedza i umiejętności praktyczne:

1. Uruchamianie oraz obsługa silnika i mechanizmów pomocniczych.
2. Usuwanie drobnych uszkodzeń.
3. Samodzielne manewrowanie małym statkiem.
4. Udzielanie pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.
5. Manewry ratownicze małym statkiem.

A. Wymagana wiedza teoretyczna (wymogi obecne)

1. Budowa statku, jego wyposażenie i właściwości manewrowe:

1) podstawowe wiadomości o rodzajach i budowie małych statków żeglugi śródlądowej; materiały konstrukcyjne kadłuba, jego podstawowe elementy konstrukcyjne, parametry kadłuba, parametry statku;

2) właściwości manewrowe małego statku, wybrane zagadnienia z teorii prowadzenia statku; wypór i wyporność, nośność, środek ciężkości i wyporu, pływalność i stateczność; pędniki i ich rodzaje; zjawiska zachodzące wokół strefy ruchu statku – opływ kadłuba, ruch falowy, strumień zaśrubowy, prąd nadążający; wpływ akwenu i rozmieszczenia ładunku lub pasażerów na manewrowanie statkiem, zjawisko przyssawania, wpływ wiatru i prądu wody na statek i jego manewry;

3) wyposażenie statku i jego kadłuba.

2. Silniki spalinowe i mechanizmy pomocnicze:

1) ogólne wiadomości o silnikach spalinowych i mechanizmach pomocniczych: rodzaje silników stosowanych na statkach żeglugi śródlądowej, rola mechanizmów pomocniczych;

2) instalacje maszynowe i zbiorniki na małych statkach; źródła energii.

3. Znajomość przepisów i zarys locji śródlądowej:

1) przepisy z zakresu żeglugi śródlądowej – oznakowanie statków, znaki i sygnały optyczne i akustyczne, oznakowanie szlaku żeglownego – rodzaje i znaczenie znaków żeglugowych,

oznakowanie przeszkód nawigacyjnych, budowli i urządzeń hydrotechnicznych oraz budowli i linii przesyłowych krzyżujących się z drogą wodną; zasady prawa drogi; dokumenty na statku; wypadki żeglugowe;

2) przepisy bhp, sanitarne oraz w zakresie ochrony środowiska dotyczące małych statków;

3) ogólne wiadomości o drogach wodnych i budownictwie wodnym – zarys locji śródlądowej.

B. Wymagane wiedza i umiejętności praktyczne

1. Uruchamianie oraz obsługa silnika i mechanizmów pomocniczych.
2. Usuwanie drobnych uszkodzeń.
3. Samodzielne manewrowanie małym statkiem.
4. Udzielanie pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.
5. Manewry ratownicze małym statkiem. 6. Obsługa wyposażenia ratunkowego i przeciwpożarowego

Już wiele lat temu wspólnie, z moim nieodżałowanej pamięci, przyjacielem Jurkiem Bartoszkim zebraliśmy materiał pomocniczy dla kandydatów na stermotorzystów w formie skryptu w dwóch częściach.

Biorąc pod uwagę niemal identyczne obecnie obowiązujące wymogi egzaminacyjne pomyślałem, że materiał ten może się komuś przydać i stąd wynika poniższa publikacja. Swego czasu w czasie spotkania z dyrekcją obecnego TŻŚ sugerowałem, by zaproponować możliwość uzyskania patentu młodszego ster motorzysty uczniom szkoły.